

www.dereta.rs

Biblioteka
PREVODI MILOŠA N. ĐURIĆA

Urednik izdanja
Aleksandar Šurbatović

Eshil • Sofokle • Euripid

GRČKE TRAGEDIJE

Preveo
MILOŠ N. ĐURIĆ

Beograd
2019.
DERETA

Naslovi originala

ΑΙΣΧΥΛΟΥ:

ΙΚΕΤΙΔΕΣ, ΠΕΡΣΑΙ, ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ,
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ, ΧΟΗΦΟΡΟΙ, ΕΥΜΕΝΙΔΕΣ

ΣΟΦΟΚΛΗΣ:

ΟΙΔΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ, ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ:

ΜΗΔΕΙΑ, ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ, ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

E s h i l

P R I B E G L I C E

LICA

DANAJ, brat kralja Egipta

HOR, ćerke Danajeve

DVORKINJE, robinje Danajevih ćerki

PELAZGO, kralj argivski

GLASNIK

pratnja Pelazgova, narod argivski

egipatski mornari i robovi

Pozornica predstavlja argivsku obalu. Na sredini žrtvenik s kipom Diva, Apolona, Posejdona i Herma. Od mora dolazi Danaj sa svojim ćerkama, koje čine hor, i njihovim dvorkinjama. U rukama im maslinove pribegličke grančice. Danaj je pobegao iz Egipta od svojih sinovaca, koji silom hoće da se žene njegovim ćerkama, a svojim bratućedama.

ULAZNA PESMA

(PRVI ČIN)

PRVA POJAVA

Hor.

PRVI DEO

HOROVOĐA

Poglaj, Dive, zaštitniče slabih,
na naš buljuk što doplovi morem
sa peskulje – od Nilova ušća!
Divnu zemlju, Siriji susedu,
ostavimo, amo utekosmo, 5
al' s ubistva narod nas ne progna,
glasom svojim grad nas ne osudi,
od srodnika pobegosmo same,
na udaju zgradismo se kletu –
na sinove Egiptove. 10
A naš otac i savetnik, Danaj,
pobuni nas i odabra ovo:
od svih jada jad je najdičniji
preko mora da bežimo odmah,
u argivskoj da stanemo zemlji. 15
Odavde je rod nam, te se diči
od junice obadom gonjene
i Divova da se rodi daha.
U kom kraju milijem od ovog
mogle bismo zaklonište naći 20
s pribegličkim ovim grančicama
što ih vuna obavija?
Grade, zemljo i vi, vrela bistra,
i vi višnji i vi donji bozi, 25
u čijoj je ruci kazna teška,
i ti treći, Dive spasitelju,
dom što čuvaš dušama pobožnim,
primi buljuk moma pribeglica,

neka zemlja učini im ljubav!
 A muškarce, rulju razuzdanu, 30
 Egiplove obesne sinove
 s lađom brzo gurnite u more
 pre no stupe na kopno, na pesak!
 Nek ih vihar i bura pomamna,
 grom i munja i vetrina s kišom, 35
 i bes mora sretnu i unište,
 pre no oni – a ne da im zakon –
 sa sestrama od svojega strica
 nasilnički, preko volje njine
 na postelju legnu bračnu! 40

DRUGI DEO

HOR

Prva strofa

U pomoć preko pučine
 prizivam sina Divova,
 rodi ga mati junica
 što je na cvetnoj livadi
 dah Divov dirnu, zadahnu. 45
 Život se njen i sudbina
 s imenom sasvim uskladi
 Epafa kad nam iznedri.

Prva antistrofa

Njega ja sada prizivam.
 Setih se drevne pramajke 50
 i njenih muka negdanjih
 što ih na travi premuči.
 Prava ću čuda pričati,
 nigde ih nema čudnijih,
 ali će svak ih priznati 55
 izveštaj moj kad sasluša.

Druga strofa

Domorodac ima l' koji,
 što poznaje ptičje grlo,

te moj tužan čuje jauk,
pomisliće da nariče 60
jadna ljuba Terejeva, –
slavlja kopcem progonjena.

Druga antistrofa

Od potoka i žbunova
od svog doma oterana,
nove jade ona jada: 65
oplakuje sina svoga
što u gnevu sama rukom
pogubi ga bez milosti.

Treća strofa

Tako i ja ridajući
melodijom ridam jonskom 70
i obraze grebem nežne –
nilsko sunce opeklo ih –
nenavikla na jad plačem
i žalosti berem cveće,
zebem da l' će svojta primit 75
begunicu iz Egipta.

Treća antistrofa

Pradedovski čujte bozi,
vi što znate šta je pravda,
niste l' voljni mimo sudbu
želju našu ispuniti, 80
vi na drskost pomrzite
i čuvajte svetost braka!
I beguncu posle sloma
ima oltar, strah od boga.

Četvrta strofa

Diva slavim u istini punoj. 85
Div što želi nećeš shvatit lako.
Žud njegova svugde svetlost lije,
i u crnoj tami,
al' je slučaj smrtnom oku krije.

Četvrta antistrofa

Što u glavi Div zasnuje, smisli, 90
 nepovratno pada, ne na leđa.
 Jer putanje namera njegovih
 gusta krije senka –
 ljudsko oko ne može ih videt.

Peta strofa

S vrha nada – kamenitih kula 95
 on u propast plahovito baca
 bogomrske ljude.
 Nikakva se protiv boga sila
 ne oruža bez njegove kazne.
 Samo jedna ozgo misô 100
 sa sedišta onih svetih
 svaku drskost uništiće.

Peta antistrofa

Nek pogleda i na drskost ljudsku,
 na panj zelen, kako su mu grane
 u požudi slepoj 105
 za lepotom našom procvetale,
 sve zadrigle da od besa prsnu!
 Žalac strasti sve ih žeže,
 ludom srcu nema leka,
 greh će gorko okajati. 110

T R E Ć I D E O

Prva strofa

Ovakve jade jadujem
 iz sveg glasa zapevam,
 teška je moja nevolja,
 grozne mi suze istaće!
 Kuku! Lele! 115
 Ridam i kukam, lelečem, –
 za sobom živom naričem!
 Molim te, lomna Apijo –

stranačku reč mi poznaješ –
 padam ti na tle, molim se, 120
 laneno ruho razdirem,
 sidonsku kidam koprenu.

Prva antistrofa

Bogu zahvalnost odajem,
 zahvalnu žrtvu prinosisim 125
 kada mi sreća osvane,
 od smrti kad se izbavim.

Kuku! Lele!

Teško se spasti od muka!
 Kud će nas val taj zaneti?
 Molim te, lomna Apijo – 130
 stranačku reč mi poznaješ –
 padam ti na tle, molim se,
 laneno ruho razdirem,
 sidonsku kidam koprenu.

Druga strofa

Veslo i dom lanen behu 135
 jak mi zaklon, bez oluje
 laki vetri nošahu me,
 zadovoljna bejah putem.
 Al' s vremenom blag svršetak
 otac Dive sve što vidi 140
 jadu mome neka dade!
 Silno seme svete majke
 da me spase od udaje,
 od nasilja, od sramote!

Druga antistrofa

Nek vesela veselu me 145
 čista gleda kći Divova
 licem svojim zadovoljnim!
 Svim silama kô devojka
 nek nas ona kô devojke
 od gonjenja oslobodi 150
 i od mrska otme braka!

Silno seme svete majke
da me spase od udaje,
od nasilja, od sramote!

Treća strofa

Ne spase li, onda rod moj, 155
žarkog sunca crne ćerke,
Divu ode podzemnome,
gostoljupcu najvećemu,
odmorištu pokojnika,
s grančicama pribegličkim, 160
pošto vrat svoj omčom stegne,
ne čuše ga Olimpljani.
Avaj, Dive, sve zbog Ije
gnev nas božji bičem bije!
Znam tu silu nebesnicu – 165
ljubu tvoju. Vihor duše,
strašna bura okrenuće.

Treća antistrofa

Nećeš, Dive, biti slavljjen
kô svemoćni čuvar pravde,
ako prezreš ti u nama 170
svoga sina od junice,
davnu setvu svoga srca,
al' sad više ne gledaš ga,
molitve nam ne prihvataš.
Čuj naš vapaj s visa svoga: 175
Avaj, Dive, sve zbog Ije
gnev nas božji bičem bije!
Znam tu silu nebesnicu –
ljubu tvoju. Vihor duše,
strašna bura okrenuće. 180

PRVA EPISODIJA

DRUGA POJAVA

Danaj, Horovođa.

DANAJ

Priberite se, deco! Starac otac vas
kormanoš pribran, veran, amo doveze.
U brizi za vas i na suvu svetujem
da reči moje zapišete u srce.

Prah vidim, vojske bezglasna glasonošu – 185
ne čute glavčine pri brzu voženju:

primećujem gde odred stiže nekakav
sa štitom, kopljem, konjima, bojnim kolima.
Zacelo vođi ove zemlje idu nam
da sami vide nas kad čuše da smo tu. 190

Al' kretao se odred s dobrom namerom
il' divljim gnevom na nas jetko besneo,
za svaki slučaj biće bolje, devojke,
uz oltar sestri do tih bojnih bogova;
od kule oltar, štit neslomljiv, jači je. 195

Al' brže pođite i bele grančice,
znak pribeglički, levom rukom držite,
a desnom časnom Divu zagrlite kip!
Domorocima skromnu, tužnu, nužnu reč
odgovaraj, došljaku kako priliči. 200

I jasno reci: krv te amo ne nagna!
Iz glasa vašeg da se drskost ne čuje,
na čelu da se znak taštine izbriše,
iz mirna oka neka zrači trezvenost.
U razgovoru ne budite dosadne, 205

opširnost ovde ne vole ti. Pamti to,
i popuštaj! Begunica si, tuđinka.
Ta smele reči slabijem ne priliče.

HOROVOĐA

Oj, oče, trezvenima zboriš trezveno.
A tvoje mudre upamtiću savete 210
i sećaću se! Pomogô nam otac Div!

DANAJ

Ne oklevajte! Da nam ševa zapeva.

HOROVOĐA

Do tebe blizu rad bih mesto uzeti.

DANAJ

Na patnje, Dive, smiluj se! Ne ubi nas!

HOROVOĐA

Nek milostivim okom na nas pogleda! 215
Jer bude l' hteo, svemu dobar biće kraj.

DANAJ

I onu pticu prizivajte Divovu!

HOROVOĐA

Sunčane zrake zazivamo spasovne.

DANAJ

I Feba svetog – što bi s neba prognanik.

HOROVOĐA

Sam sudbu zna, i nama bi se smilovo. 220

DANAJ

Da dođe nam i od sveg srca pomogne!

HOROVOĐA

Pa koga još da prizivam od bogova?

DANAJ

Gle, eno Trozupca, gle znaka božjega!

HOROVOĐA

Kô ispratnja, i doček neka bude lep!

DANAJ

I Hermu bogu molite se helenski. 225

HOROVOĐA

Da nama slobodnima dobru javlja vest!

DANAJ

Vladara sviju skupni oltar poštuju!
 Do žrtvenika svetog sve se sklonite
 kô jato gugutki od brza jastreba –
 pred dušmaninom što svom rodu kalja krv. 230

Je l' čista ptica koja pticu pojede?
 A ko bi ćerke protiv oca prosio
 i čestit ostô? Neće takav napasnik
 od suda ni u Hadu mrtav pobeći!
 I onde, kažu, sudi grehe drugi Div 235
 i pokojnima tvori pravdu poslednju.
 Sad pazite, postupite po savetu,
 i vaša stvar će lepu odnet pobedu!

*(Ćerke Danajeve posedaju s dvorkinjama do žrtvenika.
 Dolazi kralj Pelazgo s pratnjom.)*

TREĆA POJAVA

Danaj, Pelazgo, Hor.

PELAZGO

Odakle družba ova? Nije helenska.
 To ruho, kosa – sve je gizda varvarska. 240
 Pa kako da vam proslovim. Ta ruho to
 ni Argivljanke ne nose, ni Helenke.

Pa kako smedoste bez svake bojazni,
 bez poznanika, bez glasnika, bez vođâ
 u ovu zemlju doći? Čudno mi je to. 245

Po pribegličkom starom našem zakonu
 pred bogovima leže vaše grančice,
 i samo to me podseća na Heladu.
 O mnogom drugom mogu tek da nagađam,
 reč tvoja nije l' spremna sve da objasni. 250

HOROVOĐA

O ruhu našem pravu reče istinu.
 No tebi kô zemljaku da l' da zborim ja,
 kô straži grada il' kô vođu državnom?

PELAZGO

Odgovaraj i hrabro kazuj meni sve!
 Palehtona starosedeoča ja sam sin – 255
 Pelazgo, ovoj zemlji glavar vrhovni.
 Pelazgi, što po meni ime dobiše,
 po svome vođu, ove zemlje žanju plod.
 I zemljom svom, kroz koju Strimon teče svet,
 tom zemljom suncu na zapadu vladam ja. 260
 U svojoj vlasti držim zemlju perepsku
 i strane Pinda, blizu zemlje peonske,
 i gore dodonske. A vlast mi granicom
 tek morski vali stežu. Tu ja vladam svud.
 A ovom polju – samoj zemlji Apiji 265
 već odvajkada lekar ime ostavi.
 Jer Apis dođe odande od Naupakta,
 on beše vrač i lekar, Apolonov sin,
 tu zemlju očisti od grdne nakaze
 ljudògubne, a davna ukalja je krv, 270
 iz gneva njene grude takav niče jad –
 tu aždajski se kivni nakot useli.
 Vrač nađe ustuk, zmajsko leglo uništi,
 sve slavno svrši, zemlju spase argivsku,
 i zato puk u molitvi ga spominje. 275
 O meni kad već sve podatke doznade,
 sad i ti rod mi otkrij svoj i drugo još!
 Al' priča dugih ne vole mi građani.

HOROVOĐA

Čuj ukratko i jasno. Mi smo Argivke,
 potomstvo dično drevne one junice. 280
 Potvrđiću ti da je sve to istina.

PELAZGO

Ne mogu verovati, žene strankinje,
 od ove naše da ste krvi argivske.
 Ta više ličite na žene Libijke,
 a nikako na žene naše domaće. 285
 I Nil bi mogò takav soj odgajiti;
 otaca seme verno crte kiparske

na devojčake utisnu vam obraze.
 Na Indijanke ličite mi skitnice
 što sve na kamilama kô na konjima 290
 duž etiopske zemlje, čujem, kasaju,
 da natežete luke, ja bih smatrô vas
 kô Amazonke, devojke mesožderke.
 Podrobnije mi kaži, rad sam to da znam,
 poreklo svoje kako vodiš odavde. 295

HOROVOĐA

U Ije, kažu ljudi, beše nekad ključ
 od hrama Herina u zemlji argivskoj.

PELAZGO

Da, beše. Svuda o tom razneo se glas.

HOROVOĐA

I raznela se reč da Div je obljudi.

PELAZGO

HOROVOĐA

I za tu ljubav tajnu Hera doznade.

PELAZGO

A kakav bi svršetak svađi bogovskoj?

HOROVOĐA

U junicu je stvori Gospa argivska.

PELAZGO

A rogatoj zar Div ne priđe junici? 305

HOROVOĐA

U bičjem vidu on je, kažu, opase.

PELAZGO

Što reče na to stroga ljuba Divova?

HOROVOĐA

Čuvara sve što vidi stavi junici.

PELAZGO

Na kakva to pastira misliš svevidna?

HOROVOĐA

To sin bi Zemljin, Arg, što Hermo ubi ga. 310

PELAZGO

Šta drugo ona bednoj spremi junici?

HOROVOĐA

Da štrk je goni, muči, napast goveđa.

PELAZGO

Kraj Inaha nazivaju ga obadom.

HOROVOĐA

Daleko je iz postojbine otera.

PELAZGO

Tvoj izveštaj se slaže s onim što znam ja. 315

HOROVOĐA

U Kanob, čak u Memfis ona dojuri.

PELAZGO

HOROVOĐA

I Div je rukom dirnu – sina rodi s njom.

PELAZGO

A bogodani ko je sinak juničin?

HOROVOĐA

Epaf mu s pravom ime: dodir spase je.

PELAZGO

----- 320

HOROVOĐA

Kći Libija, vladarka zemlje velike.

PELAZGO

A ko se od nje, kaži, potom rodi još?

HOROVOĐA

Bel sa dva sina – otac oca mojega.

PELAZGO

A sad mi kaži mudro ime očevo!

HOROVOĐA

Danaj – pedeset sina ima njegov brat. 325

PELAZGO

I njega otkrij, reci ime njegovo.

HOROVOĐA

Egipto. Kad si rod mi stari saznao,
postupi kô da srete čeljad argivsku.

PELAZGO

Sad vidim da ste od starine odavde,
al' kako roditeljski ostaviti dom 330
usudiste se? Kakav jad vas pogodi?

HOROVOĐA

Pelazgâ care – ljudska različna su zla.
Jad, vidiš, nikad istim letom ne stiže.
Ta ko se nadao ovom bekstvu nenadnom,
u Argu da ću stati, drevnoj kolevci, 335
u strahu bežeći od mrske udaje?

PELAZGO

Božanstva ova gradska zašto preklinješ
i pribegličke sveže držiš grančice?

HOROVOĐA

Da podmlatku Egiptovu ne robujem.

PELAZGO

Da l' mrziš na njih? Il' od greha strahuješ? 340

HOROVOĐA

A gospodare ko će ljubiti na silu?

PELAZGO

Al' tako vlast u ljudi jača postaje.

HOROVOĐA

U nevolji se brže otresamo nje.

PELAZGO

Pa kako vama ja da ljubav pokažem?

HOROVOĐA

Ne predaj nas Egipovim sinovima! 345

PELAZGO

Ta reč je teška – ti nov namećeš mi rat.

HOROVOĐA

Za saveznike svoje pravda bije boj.

PELAZGO

Da, ako isprvice uz vas pristaje.

HOROVOĐA

Na krmi gradskoj poštuj silne vence te!

PELAZGO

Sa zebnjom gledam na taj oltar brsta pun. 350

HOROVOĐA

U pribegličkog Diva poguban je gnev!

T U Ž A L J K A

HOR

Prva strofa

Čuj me sada, Palehtonov sine,
milostivi vladaru Pelazgâ!

Pribeglicu poglaj! Ona beži
kao june kad ga kurjak 355
strmim goni hridinama –
iz sveg ono grla mukne
i pastiru muku javlja.

PELAZGO

Namiguje mi kolo gradskih bogova
što hladuje u brstovoj hladovini. 360

SADRŽAJ

Eshil

PribeGLice	5
Persijanci	53
Sedmorica protiv Tebe	99
Okovani Prometej	147
Prvi deo <i>Orestije</i> : Agamemnon	193
Drugi deo <i>Orestije</i> : Pokajnice	257
Treći deo <i>Orestije</i> : Eumenide	305

Sofokle

Car Edip	349
Antigona	417

Euripid

Medeja	475
Hipolit	537
Ifigenija na Tauridi	601

Objašnjenja i napomene	669
------------------------------	-----

Eshil • Sofokle • Euripid
GRČKE TRAGEDIJE

Prevod

Miloš N. Đurić

Za izdavača

Dijana Dereta

Lektura

Dijana Stojanović

Korektura

Vesna Crepuljarević

Likovno-grafička oprema

Marina Slavković

Treće *DERETINO* izdanje

ISBN 978-86-6457-170-8

Tiraž

700 primeraka

Beograd 2019.

Izdavač / Štampa / Plasman

DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078

w w w . d e r e t a . r s

Knjižara *DERETA*

Knez Mihailova 46, tel.: 011.30.33.503, 26.27.934

CIP – Каталогизacija y publikaciji
Nародна библиотека Србије, Београд

821.14'02-21(082.2)

GRČKE tragedije / Eshil, Sofokle, Euripid; preveo Miloš M. Đurić. – 3. Deretino izd. – Beograd: Dereta, 2019 (Beograd: Dereta). – 723 str.; 25 cm. – (Biblioteka Prevodi Miloša M. Đurića)

Tiraž 700. – Str. 669–723: Objašnjenja i napomene/ Miloš N. Đurić. – Sadržaj: Pribeglice = Iketides; Persijanci = Rersai; Sedmorica protiv Tebe = Epta epi Thebas; Okovani Prometej = Prometheys desmotes; Agamemnon = Agamemnon; Pokajnice = Choephoroi; Eumenide = Eymenides/Eshil. Car Edip = Oidipos tyrannos; Antigona = Antigone/Sofokle. Medeja = Medeia; Hipolit = Ippolytos; Ifigenija na Tauridi = Iphigeeia e en Tayrois / Euripud.

ISBN 978-86-6457-170-8

1. Есхил [аутор], 525пне-456пне 2. Софокле [аутор],
око 496пне-406пне 3. Еурипид [аутор], 480пне-406пне

COBISS.SR-ID 262009356